

Reinhard Staupe

Edel, Stein & Reich

Ravensburger

Edel, Stein & Reich
ALEA, 2003
STAUPE Reinhard
3 - 5 spelers vanaf 9 jaar
± 90 minuten

Edel, Stein & Reich

De spelers kruipen in de rol van chefs van het handelshuis “Edel, Stein & Reich”. Zij zijn allen actief op de edelstenenbeurs van deze wereld. Doch alleen hij of zij die de plannen van de tegenspelers weet te doorzien, zal dit spel winnen.

Speloverzicht

De spelers proberen in drie rondes zoveel mogelijk geld te verdienen. Om dat doel te kunnen bereiken, hebben de spelers verscheidene acties ter hunner beschikking.

Ofwel vergroten ze hun edelsteenvoorraad, ofwel beslissen ze een gebeurteniskaart te nemen die hen later in het spel voordeel kan op leveren ofwel nemen ze gewoon het geld aan dat hen wordt aangeboden.

Doch alleen die speler die in een beurt als enige voor een bepaalde actie heeft gekozen, kan deze actie ook probleemloos uitvoeren. Daarom zal men steeds de bedoelingen van de andere spelers in het oog moeten houden.

De speler die aan het einde van het spel het meeste geld bezit, is de winnaar.

Spelmateriaal

➡ **30 edelsteenkaarten** (gouden rugzijde)

➡ **39 gebeurteniskaarten** (grijze rugzijde)

➡ **20 actiekaarten** (blauwe rugzijde)

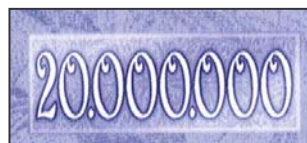

➡ **1 waarderingskaart**

➡ **88 edelstenen** (4 kleuren, telkens 22 van elke kleur)

➡ **geld** (25 x 1, 20 x 5 en 15 x 20 miljoen)

Spelvoorbereiding

Iedere speler ontvangt:

➔ **3 actiekaarten:** geld, gebeurtenis en edelsteen

De overvloedige actiekaarten worden terug in de doos gelegd.

Belangrijk

Speel je met 5 spelers dan ontvangt elke speler nog de vierde actiekaart "vrije keuze".

➔ **12 edelstenen:** 3 van elke kleur

Tip

De spelers sorteren hun edelstenen voor zich op de tafel en dit voor de volledige duur van het spel.

De edelstenen worden gerangschikt volgens de volgorde op de waarderingskaart. De spelers sorteren de edelstenen zodat ze voor alle spelers duidelijk zichtbaar zijn.

Na elke 5 edelstenen wordt er een kleine ruimte gelaten zodat het aantal edelstenen van elke kleur onmiddellijk is vast te stellen.

Het overige spelmateriaal wordt in het midden van de tafel klaargelegd.

⇒ Het geld wordt naar waarde gesorteerd en vormt de bank.

⇒ Alle gebeurteniskaarten worden als blinde stapel klaargelegd.

⇒ Alle edelsteenkaarten worden als blinde stapel klaargelegd. Bij drie spelers worden er vervolgens 6 kaarten en bij vier spelers 2 kaarten van de 30 edelsteenkaarten open naast deze stapel gelegd waarvan alleen de bovenste kaart hiervan zichtbaar is.

⇒ De waarderingskaart.

⇒ De overige edelstenen worden volgens kleur gesorteerd als voorraad.

Spelverloop

Het spel verloopt over 3 rondes en elke ronde bestaat uit:

➔ 8 beurten bij 3 spelers;

➔ 7 beurten bij 4 spelers;

➔ 6 beurten bij 5 spelers.

Op het einde van elke ronde volgt er een waardering. Na de derde waardering eindigt het spel en de speler met het meeste geld op dat moment is de winnaar.

Elke beurt verloopt op dezelfde manier:

1. Om te beginnen neemt iedere speler een verdeckte edelsteenkaart van de stapel en legt deze open voor zich neer.
2. Vervolgens wordt de bovenste gebeurteniskaart omgedraaid en open naast de stapel gelegd.
3. Daarna leggen alle spelers gelijktijdig hun gekozen actiekaart verdekt vóór zich op de tafel neer. Hiermee beslist elke speler welke actie hij vervolgens wil gaan uitvoeren.
4. Als alle spelers dit hebben gedaan, worden alle actiekaarten omgedraaid en uitgevoerd in de volgorde die het kleine getal onderaan op de actiekaart (van 1 tot 4) aangeeft. Als eerste actie wordt de actiekaart 'geld' uitgevoerd (uiteraard als deze actie door iemand is gekozen).
  - Als slechts 1 speler deze actie heeft gekozen dan mag hij deze actie zonder problemen uitvoeren (zie verder bij het hoofdstuk 'acties').
  - Als 2 spelers deze actie hebben gekozen, moeten ze onderhandelen wie de actie wel en wie de actie niet zal uitvoeren (zie verder bij het hoofdstuk 'onderhandelen').
  - Als 3 of meer spelers voor deze actie hebben gekozen, wordt de actie niet uitgevoerd en vervalt de actie compleet.

Op deze wijze worden aansluitend ook de acties 'gebeurtenis' en 'edelstenen' behandeld en eventueel uitgevoerd.

Als er 5 spelers zijn wordt aansluitend ook nog de actie 'vrije keuze' behandeld. Voor deze actie gelden echter andere regels als voor de drie eerder genoemde acties (zie verder bij het hoofdstuk 'vrije keuze').

5. Als alle acties zoals hierboven beschreven werden uitgevoerd, nemen alle spelers hun actiekaarten terug in de hand. De edelsteenkaarten worden op de open aflegstapel gelegd. Indien er nu nog edelsteenkaarten op de afneemstapel liggen, wordt een nieuwe beurt gestart.

Indien de stapel edelsteenkaarten is uitgeput dan volgt er een waardering (zie verder bij het hoofdstuk 'waardering').

De acties

1. Geld

De speler neemt zoveel geld uit de bank als er op zijn edelsteenkaart staat aangegeven (tussen de 4 en 7 miljoen) en legt het open, zichtbaar en overzichtelijk voor zich neer.

Tip

Om overzichtelijk te werk te gaan, is het aan te raden steeds bij de bank te wisselen in zo groot mogelijke coupures.

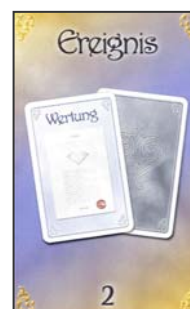

2. Gebeurtenis

De speler kan kiezen: ofwel neemt hij de openliggende gebeurteniskaart en voert deze uit, ofwel neemt hij de bovenste gedekte kaart van de gebeurteniskaarten en voert deze uit. Indien de speler kiest voor de gedekte kaart dan wordt de openliggende kaart zonder enige uitwerking open onder de stapel geschoven.

Tip

De gebeurteniskaarten worden aan het einde van de handleiding uitvoerig toegelicht.

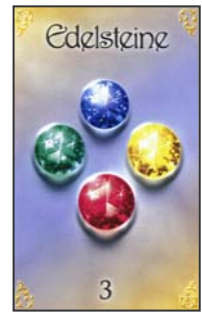

3. Edelstenen

De speler neemt het aantal edelstenen uit de voorraad die op zijn edelsteenkaart staan afgebeeld (2 tot 4) en sorteert ze netjes voor zich.

Tip

Indien er niet genoeg edelstenen meer in voorraad zijn dan heeft de speler pech. Hij mag enkel nemen wat nog voorhanden is.

4. Vrije keuze (enkel bij 5 spelers)

In tegenstelling tot de drie vorige acties speelt het bij deze actie geen rol of ze door één of door meerdere spelers werd gekozen aangezien elke speler die voor deze actie koos deze ook mag uitvoeren.

- Heeft slechts één speler voor deze actie gekozen dan mag hij één van zijn edelstenen terug bij de voorraad leggen en er twee naar keuze voor in de plaats nemen.
- Hebben twee of meer spelers voor deze actie gekozen dan mogen ze allemaal één edelsteen naar keuze uit de voorraad nemen. Hier geldt ook de volgorde die bij het onderhandelen (zie verder) wordt gehanteerd. Dit wil zeggen dat de speler die de minste rode edelstenen bezit als eerste mag kiezen ... enzovoort.

Onderhandelen

Indien er juist geteld 2 spelers dezelfde actie hebben gekozen (geld, gebeurtenis of edelstenen) dan moeten ze eerst onderhandelen om te bepalen wie de actie mag uitvoeren en wie niet. In de onderhandelingsfase bieden de spelers elkaar om beurt edelstenen aan (het aanbod van edelstenen wordt steeds hoger) totdat één van de beide spelers het bod aanvaardt en daarmee afziet van het uitvoeren van de actie. Diegene die het laatste bod heeft gedaan moet vervolgens de actie uitvoeren.

Het eerste bod wordt gedaan door de speler die de minste rode edelstenen in zijn bezit heeft (van de twee spelers die aan het conflict deelnemen). Is dit gelijk dan begint diegene die de minste gele edelstenen bezit, is ook dit gelijk dan begint hij die de minste groene bezit en is ook dit gelijk dan begint de speler met de minste blauwe.

Indien alle edelstenen bij de tegenpartijen gelijk zijn dan begint diegene die het minste geld bezit. Is ook dat gelijk dan begint de jongste speler.

De tweede speler heeft nu 2 mogelijkheden:

- Hij neemt het bod van de tegenspeler aan en legt de aangeboden edelsteen bij zijn persoonlijke voorraad (netjes geordend !). De tegenspeler voert vervolgens de actie uit.
- Hij verhoogt het bod zodat zijn tegenspeler wordt uitgedaagd om op zijn beurt dit bod te aanvaarden of terug te verhogen.

Deze onderhandelingsfase gaat zolang verder totdat een van de twee spelers het bod van de tegenspeler aanvaardt.

Tip

Kan of wil een speler die met het onderhandelen moet beginnen geen enkele edelsteen bieden dan mag zijn tegenstander hem een willekeurige edelsteen aanbieden. Dit aanbod moet dan door de eerste speler worden aanvaard en daarmee wordt de handel dan ook afgesloten. Wil of kan de tweede speler ook niets bieden dan vervalt de actie en wordt ze ook door niemand uitgevoerd.

Voor het verhogen van een bod zijn er 2 mogelijkheden:

► Het aantal verhogen

De ene speler biedt meer edelstenen als de andere speler. In dit geval spelen de kleuren geen rol.

► de waarde verhogen

De ene speler biedt evenveel edelstenen (niet minder) als de andere maar van een hogere waarde. De waarde van de edelstenen kan men aflezen op de waarderingskaart. De rode edelstenen zijn het meeste waard, de blauwe edelstenen zijn het minste waard. Een bod met meer rode edelstenen dan het vorige bod is altijd hoger in waarde. Indien het aantal rode edelstenen gelijk is dan tellen de gele edelstenen, dan de groene en tenslotte de blauwe edelstenen.

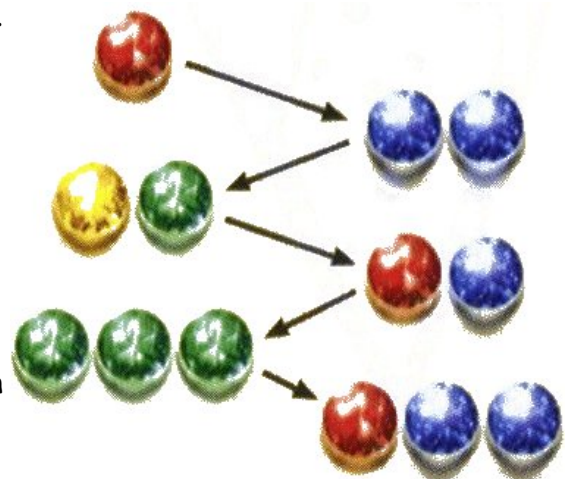
Bij het verhogen van een bod is een speler niet gebonden aan zijn eigen vorig bod. Dit wil zeggen dat hij zijn vorig bod volledig kan terugnemen en een compleet nieuw bod doen zolang het maar hoger is dan het bod van zijn tegenspeler.

Opmerking

Er mag uitsluitend met edelstenen worden geboden worden. Geld, gebeurteniskaarten of beloftes mogen geen deel uitmaken van een handel.

Voorbeeld

Anne en Marc hebben beide de actiekaart 'geld' uitgespeeld. Zowel Anne als Marc hebben even veel rode en gele edelstenen. Omdat Anne echter minder groene edelstenen heeft, mag zij het eerste bod doen. Zij biedt 1 rode edelsteen aan. Marc biedt onmiddellijk twee blauwe edelstenen aan. Anne verhoogt het bod en biedt een gele en een groene edelsteen aan. Marc blijft niet bij de pakken zitten en ruikt één van zijn blauwe edelstenen met een rode. Anne verhoogt nogmaals het bod en biedt nu 3 groene edelstenen aan. Marc voegt nog een blauwe edelsteen bij zijn bod. Anne accepteert nu het bod van Marc en ontvangt de rode en de twee blauwe edelstenen. Daarmee is deze onderhandelingsfase beëindigd en voert Marc tenslotte de actie uit. In dit geval betekent dit dat hij zo veel geld uit de bank mag nemen als er op de actiekaart staat vermeld.

Waardering

Na 6 - 8 beurten (afhankelijk van het aantal spelers) eindigt een ronde en komt er een waardering. De waarderingskaart wordt nu van boven naar onder afgehandeld.

De speler met de meeste rode edelstenen ontvangt 14 miljoen van de bank en legt het open voor zich neer bij de rest van zijn geld.

Vervolgens legt hij de helft van zijn rode edelstenen terug bij de voorraad (eventueel wordt er naar boven afgerond: vb. 7 edelstenen = 4 edelstenen afgeven).

Op deze wijze worden ook de drie andere kleuren (voor 12, 10 en 8 miljoen) afgerekend.

- = **14 miljoen**
- = **12 miljoen**
- = **10 miljoen**
- = **8 miljoen**

Opgelet

Eventueel verhogen de bedragen zich nog door middel van gebeurteniskaarten die nog in het bezit zijn van de spelers (zie uitgewerkt voorbeeld pagina 7).

Vervolgens wordt nagegaan wie de meeste 'waardecertificaten' bezit. Deze speler krijgt 10 miljoen. In tegenstelling tot bij de edelstenen krijgt de speler op de tweede plaats ook nog geld, namelijk 4 miljoen.

Als bij een edelsteensoort meerdere spelers de meerderheid hebben dan verdelen zij de opbrengst (eventueel afronden naar beneden). Vervolgens geven zij elk 2 edelstenen van deze soort af en leggen deze terug in de voorraad.

Als bij de 'waardecertificaten' meerdere spelers de meerderheid hebben dan ontvangen zij elk de volle 10 miljoen. Maar in dit geval krijgen de spelers op de tweede plaats niets. Is er slechts één speler met de meerderheid (hij krijgt de 10 miljoen) maar zijn er meerder spelers op de tweede plaats, dan krijgen zij allemaal 4 miljoen.

Alle gebeurteniskaarten (inclusief de 'waardecertificaten') worden nu afgegeven en open onder de stapel geschoven, ongeacht of ze nu wel of niet bij de waardering werden benut.

Waardering	MARC	op- brengst	ANNE	op- brengst	MARIA	op- brengst	HERMAN	op- brengst	Afgiften
	 	3 + 2		3	 	3		3	Allen geven 2 edelstenen af. Marc en Maria ook de gebeurteniskaart.
	---	---		12		---	 	4	Anne geeft 4 af en Herman geeft de gebeurteniskaart af.
		5		---		5		---	Marc en Maria geven elk 2 af.
		---		---		---	 	8 + 5	Herman geeft 1 en zijn gebeurteniskaart af.
		10		4		4	---	---	Marc, Anne en Maria geven hun gebeurteniskaarten af.
Gezamenlijke opbrengst	MARC	20	ANNE	19	MARIA	12	HERMAN	20	

De volgende ronde

De volgende ronde kan beginnen. Alle 30 edelsteenkaarten worden geschud en als nieuwe verdeckte afneemstapel klaargelegd. Weer worden, afhankelijk van het aantal spelers, de bovenste 6, 2 of 0 kaarten open naast de stapel gelegd. De gebeurteniskaarten worden pas dan geschud van zodra de eerste open gebeurteniskaart van de stapel opduikt.

Opgelet

Als er aan het begin van een nieuwe ronde van een soort edelsteen 5 of minder in de algemene voorraad liggen dan moet elke speler één edelsteen van deze soort afgeven. Wie niet over een dergelijke steen beschikt moet niets afgeven.

Opnieuw worden er 6 - 8 beurten gespeeld en komt het tot een tweede waardering. Vervolgens wordt op dezelfde wijze ook de derde ronde inclusief de afsluitende waardering gespeeld.

Einde van het spel

Na de derde waardering is het spel ten einde. De speler die het meeste geld bezit is de winnaar. Bij een gelijke stand wint die speler die de meeste edelstenen in zijn bezit heeft. Is ook dit gelijk dan wint diegene die de meeste rode edelstenen over heeft, daarna diegene die de meeste gele, de meeste groene en ten slotte de meeste blauwe over heeft.

Gebeurteniskaarten

Er zijn twee soorten gebeurteniskaarten: kaarten met het woord "sofort"(onmiddellijk) en kaarten met het woord "wertung"(waardering).

- Krijgt een speler een kaart met het woord "sofort" op, dan voert hij de opdracht op de kaart meteen uit of hij kiest ervoor dit niet te doen. In beide gevallen wordt de kaart open onder de afneemstapel gelegd.
- Krijgt een speler een kaart met het woord "wertung" op, dan legt hij deze kaart tot de volgende waardering open voor zich neer. Hij kan ze dan bij de volgende waardering inzetten. Deze kaarten mogen niet langer dan de volgende waardering worden bewaard.

Opgelet

Een gebeurteniskaart is persoonlijk en kan niet worden doorgegeven. Ze kan enkel worden gebruikt door de speler die ze heeft verkregen. Zo kan bij voorbeeld de kaart: "wijzig uw aantal rode en blauwe edelstenen tot 4 stuks elk" niet voor of tegen een andere speler worden gebruikt.

Spelregels voor 2 spelers

Alle regels van het basisspel blijven gelden tenzij ze door de hierna volgende regels worden gewijzigd.

Vooreerst worden 10 edelsteenkaarten als verdeckte stapel klaargelegd. Een willekeurige speler begint, vervolgens verloopt het spel afwisselend (om beurt) verder.

De speler die aan de beurt is (de actieve speler) maakt de bovenste kaart van de stapel bloot en legt deze open voor zich neer. Bovendien legt hij ook de bovenste gebeurteniskaart bloot. Als laatste beslist de actieve speler welke actie hij gaat uitvoeren (geld, gebeurtenis of edelstenen) en legt de overeenkomstige kaart verdeckt voor zich neer.

De tegenstander wordt nu uitgedaagd om de actie van de actieve speler te verhinderen of op zijn minst een onderhandelingsfase af te dwingen. Daarom kiest ook hij één van zijn drie actiekaarten en legt deze open voor zich neer.

Nu zijn er twee mogelijkheden:

1. Ofwel heeft hij inderdaad de actie van zijn tegenspeler kunnen verhinderen, dit wil zeggen hij heeft dezelfde actiekaart afgelegd. In dit geval legt de actieve speler zijn kaart open en zijn actie is vervallen.
2. Ofwel heeft hij de actie van zijn tegenspeler niet kunnen verhinderen. De actieve speler meldt dit aan zijn tegenspeler maar laat zijn kaart nog niet zien. Vervolgens mag de tegenstrever opnieuw één van zijn twee mogelijke actiekaarten open voor zich neerleggen. En opnieuw zijn er uiteraard twee mogelijkheden.
  - 2.1. Indien hij nu dezelfde kaart heeft uitgespeeld als zijn tegenspeler, dan wordt de onderhandeling gestart. De fase van onderhandeling verloopt identiek aan deze van het basisspel. De speler met de minste rode edelstenen doet het eerste bod. Van zodra één van de spelers het bod aanvaardt, voert de andere speler de actie uit.
  - 2.2. Indien hij niet dezelfde kaart heeft uitgespeeld als zijn tegenstander, dan voert de actieve speler zijn actie zonder enige beperking uit.

De tegenstander heeft dus steeds twee pogingen: met de eerste poging kan hij de actie van de actieve speler volledig verhinderen. Met de tweede poging kan hij de actieve speler tot de onderhandelingsfase dwingen en op die manier zelfs de actie van de actieve speler zelf uitvoeren.

Daarna is de tegenstander aan de beurt en wordt zelf de actieve speler. Hij maakt de bovenste edelsteenkaart bloot en legt deze open voor zich neer. Bovendien wordt ook een nieuwe gebeurteniskaart blootgelegd. Indien de oude gebeurteniskaart nog open ligt, wordt deze zoals in het basisspel onder de stapel geschoven.

Op deze manier verloopt het spel afwisselend tot de 10 edelsteenkaarten zijn opgebruikt. Dan volgt de eerste waardering die volledig identiek verloopt aan deze van het basisspel.

Vervolgens start de volgende ronde. Van de overige edelsteenkaarten worden er opnieuw 10 als verdeckte stapel klaargelegd.

De speler met het meeste geld (bij een gelijke stand diegene met de meeste edelstenen enz.). Zo verloopt ook de derde ronde.

De speler die aan het einde van de derde ronde het meeste geld bezit, is de winnaar van het spel.

De gebeurteniskaarten

WAARDERING

Telkens 1 per soort.

De speler die alleen de meerderheid bezit van de gele edelstenen ontvangt 7 miljoen extra.

Hij ontvangt dus 12 + 7 miljoen.

WAARDERING

2 stuks

Voor elke meerderheid die hij alleen bezit, ontvangt de speler extra 4 miljoen.

WAARDERING

Telkens 1 per soort.

Voor elke rode edelsteen, onafhankelijk van een eventuele meerderheid, ontvangt u 1 miljoen extra.

Het geld wordt uitbetaald voor de afgifte van de edelstenen.

WAARDERING

15 stuks

Hebben meerdere speler bij de waardering de meerderheid dan ontvangt de tweede plaats geen geld.

ONMIDDELLIJK

2 stuks

Eén kleur naar keuze wordt gewaardeerd. De speler die incasseert geeft de helft van de gewaardeerde stenen af.

Indien er meerdere spelers incasseren geven ze allen 2 edelstenen af.

ONMIDDELLIJK

1 rood/blauw + 1 geel/groen

Het aantal rode en blauwe edelstenen wordt op 4 gebracht.

Voorbeeld: Als een speler 6 blauwe en 1 rode edelsteen heeft, geeft hij er 2 blauwe af en ontvangt er 3 rode.

ONMIDDELLIJK

4 stuks

Ruil één van uw edelstenen met één edelsteen van uw medespeler. De medespeler kan zich hiertegen niet verweren.

ONMIDDELLIJK

2 stuks

Neem van elke medespeler één willekeurige edelsteen weg en leg deze bij de voorraad terug.

De medespeler kan zich hiertegen niet verweren.

ONMIDDELLIJK

2 stuks

U mag drie edelstenen van éénzelfde kleur uit de voorraad nemen.

Het mogen er minder zijn als er geen genoeg in voorraad zijn.

ONMIDDELLIJK

2 stuks

Iedere speler, ook de speler die deze kaart uitspeelt, geeft in elke kleur de helft van zijn edelstenen af. Bij een onpaar aantal wordt er nu afgerond naar beneden.